

Резюме

Тропин З. В. Современная основа разрешения международных споров: принцип мирного разрешения международных споров или принцип защиты прав и интересов субъектов международных правоотношений.

В статье автор приходит к выводу, что практика разрешения международных споров в таких отраслях международного права, как международное уголовное право и международное право прав человека указывает на то, что принцип мирного разрешения международных споров уже не может рассматриваться как всеобъемлющий принцип современного международного права, который обеспечивает урегулирование международных разногласий. По мнению автора, ситуация в этих отраслях международного права характеризуется распространением разногласий, которые имеют характер не спора, а преследования государств индивидами (или наоборот) с целью привлечения к ответственности и возобновления нарушенных прав. Таким образом, можно говорить о том, что в современном международном праве принцип мирного разрешения международных споров должен быть дополнен принципом защиты прав и интересов субъектов международных правоотношений.

Ключевые слова: международный спор, принцип мирного разрешения международных споров, международное право прав человека, международное уголовное право, Устав ООН.

Summary

Tropin Z. Contemporary basis of settlement of international disputes: principle of peaceful settlement of international disputes or principle of protection of rights and interests of subjects of international legal relations.

At the present article author comes to conclusion that practice of dispute settlement in such spheres of international law as criminal law and human rights law indicates that principle of peaceful settlement of international disputes could not be considered as comprehensive principle of contemporary international law which ensures settlement of international controversies. At author's opinion situation within the indicated spheres of international law is characterised with spreading of controversies which are not disputes but prosecution of states by individuals (or vice versa) aiming to bring to responsibility and restore breached rights. Thus, in contemporary international law principle of peaceful settlement of international disputes is to be at least supplemented with principle of protection of rights and interests of subjects of international legal relations.

Key words: international dispute, principle of peaceful settlement of international disputes, international criminal law, international human rights law, UN Charter.

УДК 341.29:339.74

О. О. ХАРЧУК, О. О. БІЛИЙ

Олександр Олександрович Харчук, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету права НАН України

Олександр Олександрович Білий, студент VI курсу Київського університету права НАН України

ГРУПА СВІТОВОГО БАНКУ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВАЛЮТНО-КРЕДИТНИХ ІНСТИТУЦІЙ

Валютно-кредитні інституції – дієвий регулятор у стимулюванні економік держав у контексті процесів глобалізації. Саме такі інституції запроваджують та регулюють умови дієвості й ефективності міжнародного економічного порядку з метою збереження фінансової, економічної та кредитної рівноваги між державами. Створення міцної та ефективної системи забезпечення безперервного функціонування валютно-фінансової сфери розглядають сьогодні не лише з точки зору забезпечення загального розвитку світової економіки, але і як обов'язкові фактори, що гарантують у майбутньому безпеку та політичну стабільність на державному, регіональному й універсальному рівнях. Тому сучасна система міжнародного валютно-фінансового співробітництва все більше активізувала роль міжнародних валютно-кредитних організацій. Внаслідок такої активізації відбувається посилення не тільки політичної, а й економічної взаємозалежності держав світу. Відтак, актуальність обраної тематики пояснюється тим, що існує необхідність вивчення питомої ваги та ролі валютно-кредитних інституцій Групи Світового банку в інституційному механізмі міжнародних фінансових відносин, оскільки саме ці організації значною мірою впливають на світову економіку та міжнародні господарські зв'язки.

Питанню діяльності та перспектив розвитку Групи Світового банку в системі міжнародних валютно-кредитних організацій приділяли увагу такі вітчизняні вчені, як: В. Д. Базилевич, О. Г. Білорус, С. Я. Боринець, А. С. Гальчинський, О. Я. Доліновська, О. І. Дунас, П. С. Єщенко, І. О. Лютий, Ю. Л. Наконечна, А. В. Пешко, Н. С. Рязанова, В. В. Салтинський, А. Д. Філіпенко, К. І. Шишкіна, Н. О. Якубовська та ін. Серед іноземних науковців, що досліджували цю тематику, слід відзначити: Л. Бальцеровича, Т. Едісона, А. Зіденберга, Т. Кіліка та ін.

Мета статті полягає у проведенні аналізу ролі Групи Світового банку в системі міжнародних валютно-кредитних інституцій.

Група Світового банку (англ. – The World Bank Group) – міжнародне фінансове об'єднання валютно-кредитних організацій, мета яких полягає у наданні фінансової допомоги державам для подальшої інтеграції у міжнародну економіку та сприянню тривалому економічному зростанню і зниженню рівня бідності у країнах, що розвиваються. До Групи Світового банку входять: Міжнародний банк реконструкції та розвитку (англ. – International Bank for Reconstruction and Development), Міжнародна фінансова корпорація (англ. – International Finance Corporation), Міжнародна асоціація розвитку (англ. – International Development Association), Багатостороннє агентство гарантій та інвестицій (англ. – Multilateral Investment Guarantee Agency) та Міжнародний центр з врегулювання інвестиційних спорів (англ. – International Centre for Settlement of Investment Disputes). Термін «Світовий банк» позначає два юридично та фінансово окремі поняття: Міжнародну асоціацію розвитку і Міжнародний банк реконструкції та розвитку, в той час як термін «Група Світового банку» використовується для позначення усіх п'яти установ.

Діяльність Групи Світового банку зосереджена на зменшенні бідності і підвищенні життєвих стандартів країн-членів, шляхом сприяння економічному розвитку останніх, допомога в реконструкції господарства країн, що розвиваються, заохочення розвитку приватного сектора, заохочення іноземного інвестування¹.

Варто зазначити, що Група Світового банку володіє необхідними можливостями (авторитетом, капіталом, досвідом), щоб впливати на політику допомоги і політику в галузі розвитку «бідних» країн. Президент Сполучених Штатів Америки Герберт Гувер говорив: «неможливо обговорювати мир у всьому світі, поки не вжито адекватних заходів для зменшення страху голоду»². Тому діяльність Групи Світового банку є однією з найвпливовіших у світі платформ для кооперації зусиль розвинених країн щодо допомоги країнам, що розвиваються.

Формування інституційної структури Групи Світового банку відбулося у 1944 р. на Валютно-фінансовій конференції Організації Об'єднаних Націй (далі – ООН) у Бреттон-Вудсі шляхом укладенням міжнародних угод про створення Міжнародного банку реконструкції та розвитку, а також Міжнародного валютного фонду³.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку (далі – МБРР) – це міжнародна валютно-кредитна організація, найпотужніший світовий інвестиційний інститут, який об'єднує 188 країн. Спочатку діяльність МБРР була пов'язана з кредитуванням розвинутих країн, насамперед європейських, що постраждали під час Другої світової війни. У 50-ті рр. ХХ ст. МБРР почав спеціалізуватись на фінансуванні «проектів розвитку» в галузі сільського господарства, будівництва і промисловості, збільшувати кількість кредитів для «структурного регулювання», тобто на повну перебудову економіки. Після відбудови економік країн-членів, а також внаслідок появи великої групи нових держав, що звільнились від колоніальної залежності, цілі й функції МБРР змінюються⁴.

Відповідно до ст. 1 Статей Угоди 1945 р. основними цілями МБРР (англ. – IBRD Articles of Agreement) є: сприяння державам-членам в розвитку економіки шляхом надання їм довгострокових позик і кредитів; заохочення іноземного інвестування через надання гарантій або участь в позиках та інших інвестиціях приватних кредиторів; стимулювання тривалого збалансованого зростання міжнародної економіки⁵.

За обсягом капіталу і масштабами операцій МБРР є найбільшим банком світу, а процентна ставка за його облігаціями суттєво впливає на міжнародний рух капіталу. МБРР тісно взаємодіє з МВФ, особливо коли надаються кредити під зобов'язання держави («обумовлені кредити») реалізувати рекомендації цих організацій. Такі кредити надаються терміном до 25 років на умовах ставки з плаваючими відсотками, яка переглядається кожних півроку. Членство у МБРР є відкритим для всіх членів МВФ.

У середині ХХ ст. постала необхідність створити інститут, структурно пов'язаний з банком, який би зосередився на допомозі країнам, що розвиваються. З цією метою в 1956 р. була утворена Міжнародна фінансова корпорація (далі – МФК). Відповідно до ст. 1 Статей Угоди МФК (англ. – Articles of Agreement of IFC) мета діяльності МФК полягає у сприянні економічному розвитку шляхом підтримки зростання продуктивності приватного підприємництва в країнах-членах корпорації, передусім у найменш розвинених регіонах. У співпраці з приватними інвесторами МФК допомагає фінансувати створення, вдосконалення й розширення приватних підприємств з високою продуктивністю, сприяє розвитку країн-членів корпорації завдяки капіталовкладенням без гарантії їх погашення відповідними урядами. До ресурсів МФК входить статутний капітал, продаж участі в кредитах банкам та іншим фінансовим установам, перепродаж цінних паперів, позики і дотації від МБРР⁶.

Для сприяння економічним перебудовам у найменш розвинутих країнах в 1960 р. розпочала діяльність Міжнародна асоціація розвитку (далі – МАР). У 1961 р. МАР отримала статус спеціалізованої установи ООН. Цілями Асоціації відповідно до ст. 1 Статті угоди МАР (англ. – Articles of Agreement of the International Development Association) є сприяння економічному розвитку, зростання продуктивності і, тим самим, рівня життя в менш розвинутих регіонах світу, охоплених членством в МАР, зокрема шляхом надання коштів для задоволення їх нагальних потреб у галузі розвитку на умовах, які є більш гнучкими та менш обтяжливими для платіжного балансу порівняно з умовами звичайних позик, сприяючи, таким чином, досягненню завдань Міжнародного банку реконструкції та розвитку⁷.

Для досягнення мети МАР надає безвідсоткові кредити на термін від 35 до 40 років, погашення яких починається з одинадцятого року від початку їх отримання. Зазначимо, що Асоціація надає позики лише урядам дуже бідних країн, чий ВВП на душу населення нижчий 1200 дол. США. Важливою особливістю є те, що членами МАР можуть бути лише члени МБРР.

Соціально-політична нестабільність у деяких регіонах робить інвестування занадто ризикованим. Щоб унеможливити своїх учасників від фінансових втрат, Світовий банк формує в 1988 р. організацію, яка б гарантувала відшкодування можливих втрат від некомерційних ризиків, Багатосторонню агенцію з гарантій інвестицій (далі – БАГІ). БАГІ засноване в 1988 р. Відповідно до ст. 2 Конвенції про заснування БАГІ (англ. – Convention Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency) основними завданнями є: стимулювати потік інвестицій у вигідних цілях між країнами-членами та особливо в країни, що розвиваються, «доповнюючи таким чином діяльність МБРР, МФФ та інших міжнародних фінансових установ розвитку»⁸.

З проблемами інвестування пов'язано утворення в 1966 р. Міжнародного центру з урегулювання інвестиційних спорів (далі – МЦУІС). Відповідно до ст. 1 Конвенції про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18 травня 1965 р. (англ. – Convention On The Settlement of Investment Disputes Between States And Nationals Of Other States) МЦУІС сприяє збільшенню потоків міжнародних інвестицій шляхом надання послуг з арбітражного розгляду і урегулювання суперечок між урядами і іноземними інвесторами. Особливе значення приділяється доступності міжнародних засобів примирення або арбітражу, до яких Договірні держави та особи інших Договірних держав можуть звернутись, якщо вони забажають встановити такі засоби під егідою Міжнародного банку реконструкції та розвитку⁹.

Попри те, що Світовий банк, використовуючи механізм надання кредитів, намагається розв'язати глобальні завдання розвитку людства, його діяльність протягом тривалого часу критикується неурядовими організаціями та науковцями, серед яких чільне місце займає нобелівський лауреат з економіки і колишній головний економіст Світового банку Джозеф Стігліц. Зокрема, Дж. Стігліц назвав помилковою економічну політику, розроблену МФФ, Світовим банком та економістами в американському уряді. На його думку, якщо б цієї політики слідували самі США, значного економічного зростання не відбулося б. Він також вказав на те, що Росія слідувала рекомендаціям і зазнала падіння реальних доходів населення, а Китай не прийняв їх і переживає економічне піднесення¹⁰.

Аналіз розвитку світової економіки засвідчує, що програми Світового банку в тому вигляді, як він їх формулював, не забезпечували стійкого і справедливого розвитку економіки. У зв'язку з цим почав наростати тиск на Банк з боку різноманітних громадських організацій. Неурядові організації на національному та міжнародному рівні стали домагатися відкритого і демократичного розгляду рішень, альтернативних політиці Світового банку.

У 2010 р. Комісія Конгресу США провела оцінку результатів діяльності міжнародних фінансових організацій і дійшла висновку, що 60 % проектів Світового банку завершилися невдало. Світовий банк покликаний боротися з бідністю, але за останні п'ять років лише 1 % кредитів отримали «бідні» держави. За цей час рівень бідності у світі дещо знизився, проте це не можна пояснювати лише діяльністю Світового банку. Успіхів досягли держави, які практично не отримували фінансової допомоги Світового банку. У тих країнах, що отримали основні пакети допомоги, не тільки не було успіхів у боротьбі з бідністю, але ситуація навіть погіршилася.

Дослідницький інститут США The Heritage Foundation проаналізував, який вплив справили на найбідніші країни кредити Світового банку. За період з 1980 р. по 2013 р. його кредити та гранти отримали 105 «бідних» держав. У результаті в 39 країнах валовий внутрішній продукт зменшився, в 17 – зростання ВВП було мінімальним (від нуля до 1%), в 33-х – помірним (1–4 %). Лише 12 одержувачів допомоги змогли істотно збільшити темпи економічного розвитку. Ще гірша ситуація склалася в Африці. Тут гроші Світового банку отримали 48 держав, лише три з них успішно розвивалися, в 23 спостерігався економічний спад¹¹.

Отже, зробивши комплексний та системний аналіз інституційної структури Групи Світового банку в контексті валютно-кредитних інституцій, доречно було б виокремити характерні ознаки зазначених міжнародних інституцій.

1. Усі інституції, які входять в Групу Світового банку, є самостійними міжнародними організаціями. МАР, МБРР, МФК, БАГІ та МЦУІС і володіють повною міжнародно-правовою правосуб'єктністю. Правоздатність міжнародних організацій включає в себе право: а) укладати договори; б) набувати та володіти рухомим та нерухомим майном; в) встановлювати порядок здійснення процесуальних дій. Оскільки вони наділені міжнародною правосуб'єктністю, відповідно мають статус суб'єкта міжнародного права.

2. Попри те, що інституції в Групі Світового банку мають різні напрями діяльності, перелік функцій, зазначений в Угодах про заснування кожної інституції, теж відрізняється, їх поєднує спільна мета – доповнювати діяльність МБРР. Крім того, валютно-кредитні інституції (МАР, МФК, БАГІ та МЦУІС) своїм місцезнаходженням визначають штаб-квартиру МБРР. Угоди про заснування зазначених міжнародних організацій закріплюють не тільки юридичну, а й їх фінансову незалежність від МБРР.

Доречно було б підкріпити ці твердження положеннями Розділу 6 Статей угоди МФК: «Корпорація є організацією, окремою і відмінною від Банку, а грошові кошти Корпорації розміщуються окремо від грошових коштів Банку. Жодне з положень цієї Угоди не накладає на Корпорацію відповідальність за дії або зобов'язання Банку і не накладає на Банк відповідальність за дії або зобов'язання Корпорації»¹².

Крім того, рецепцію цих положень у Статтях угоди МАР висвітлено в наступному: «Асоціація є самостійною і відмінною від Банку організацією, та її засоби утримуються окремо від коштів Банку. Асоціація не бере позики в Банку і не надає позики Банкові. Жодне з положень цієї Угоди не накладає на Асоціацію відповідальність за дії або зобов'язання Банку або відповідальність на Банк за дії або зобов'язання Асоціації».

Однак, наділяючи МЦУІС повною міжнародно-правовою правосуб'єктністю, держави-засновниці, на відміну від інших міжнародних організацій-членів групи МБРР, інакше врегулювали фінансові взаємовідно-

сини Центру з МБРР: «Якщо витрати Центру не покриваються за рахунок наданих ним послуг або інших надходжень, то в частині, що перевищує доходи, вони будуть покриватися за рахунок Договірних держав, членів Банку пропорційно відповідним часткам їх участі в капіталі Банку».

3. Фінансова самостійність МБРР та функціонуючих під його егідою міжнародних організацій обумовлена їх координацією діяльності у широкому спектрі напрямів співпраці. Вони мають схожу внутрішню ієрархічну структуру органів, яка очолена Президентом Світового банку, та спільний адміністративний персонал. Важливим є той факт, що Президент Світового банку одночасно є Президентом МФК, МАР, БАГІ та МЦУІС. Один і той самий склад виконавчих директорів керує МБРР, МФК, МАР, однак БАГІ має окрему Раду директорів, але більшість членів останньої входять одночасно до складу виконавчих директорів МБРР.

4. Заслугує на увагу думка І. Б. Кудас, що в сучасній міжнародній фінансовій системі існує окрема інтеграційна структура, яка включає в себе п'ять юридично незалежних міжнародних фінансових організацій. Вони пов'язані між собою спільними цілями, спрямованими на забезпечення виконання цілей МБРР. Ці інституції мають єдину адміністративну систему управління та спільний інститут членства та, таким чином, функціонують в якості єдиного цілого, з одного боку. І ця міжнародна структура визнається єдиним цілим з боку суб'єктів міжнародного права.

Зазначена вище концепція, безперечно, заслуговує на увагу, оскільки діяльність Групи Світового банку в системі валютно-кредитних інституцій наводить беззаперечні докази того, що саме Група Світового банку – це приклад інтеграційних процесів, які спостерігаються в сучасній міжнародній економічній системі, в межах якої міжнародне співтовариство бореться з викликами ХХІ ст., зокрема у валютно-кредитних та фінансових відносинах.

Таким чином, в умовах глобалізації першочерговим завданням Групи Світового банку має стати вдосконалення фінансових і розширення інформаційних послуг задля повного задоволення потреб відповідних країн-реципієнтів та спрощення їх подальших відносин з міжнародними фінансово-кредитними інституціями. Група Світового банку тісно співпрацює з МВФ, який спрямовує свою діяльність на вирішення поточних економічних проблем, цим самим фактично спільно здійснюючи перерозподіл фінансових ресурсів між «багатими» країнами та «бідними».

Також під час дослідження було з'ясовано, що діяльність Світового банку неодноразово зазнавала критики і в цьому руслі заслуговує на увагу думка американського вченого Майкла Голдмана, який у своїй праці зазначив: «В даний час виникла гостра необхідність реформування міжнародних фінансових інститутів в напрямку демократизації прийнятих рішень і посилення впливу країн, що розвиваються, в діяльності МВФ і Світового банку».

¹ Світовий банк: від реконструкції до розвитку / Н. О. Якубовська // Актуальні проблеми держави і права. – 2012. – Вип. 63. – С. 508–513 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2012_63_78

² *Lauren P. G.* The Evolution of International Human Rights / P. G. Lauren. – University of Pennsylvania Press, 2003. – 94 p.

³ *Gardner R. N.* The Bretton Woods-GATT System After Sixty-Five Years: A Balance Sheet of Success and Failure // Columbia Journal of Transnational Law. – 2008. – Vol. 47. – № 31. – P. 32–71.

⁴ *Долиновська О. Я.* Співробітництво України та Світового банку / О. Я. Долиновська // Культура народів Причорномор'я. – 2012. – № 235. – С. 34–38 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/59194/10>

⁵ Articles of Agreement of IBRD : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://siteresources.worldbank.org/EXTAOUTUS/Resources/ibrd-articlesofagreement.pdf>

⁶ Міжнародні фінансові організації та їх значення для економічного розвитку країн : наукове видання / М. Г. Лобас // Агроінком : науково-практичне видання. – 2010. – № 4. – С. 10–12 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/chem_biol/Agroin/2010_4-6/LOBAS.pdf

⁷ Articles of Agreement of the International Development Association : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.btb.termiumplus.gc.ca/tpv2source?lang=eng&srchtxt=ARTICLESAGREEMENT20INTERNATIONAL20DEVELOPMENT20ASSOCIATION>

⁸ Convention Establishing the Multilateral Investment Guarantee Agency : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.miga.org/Documents/MIGA%20Convention%20February%202016.pdf>

⁹ Convention On The Settlement of Investment Disputes Between States And Nationals Of Other States : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://m.likumi.lv/doc.php?id=44335>

¹⁰ Goldman, Michael. Imperial Nature: The World Bank and Struggles for Social Justice in the Age of Globalization. – New York : Yale University Press, 2005 p. – P. 52–54.

¹¹ Всемирный банк: направления деятельности, критика его политики. Информационно-аналитический бюллетень № 98 CiG Business Consulting : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.cig-bc.ru/library/74190/91354/

¹² Articles of Agreement of IFC : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ifc.org/wps/wcm/connect/CORP_EXT_Content/IFC_External_Corporate_Site/About+IFC_New/IFC+Governance/Articles

Резюме

Харчук О. О., Білий О. О. Група Світового банку в системі міжнародних валютно-кредитних інституцій.

Авторами розглянуто діяльність Групи Світового банку в системі міжнародних валютно-кредитних інституцій в умовах глобалізації. Проаналізовано інституційний механізм Групи Світового банку та удосконалено термін «Група Світового банку». Наведено характерні риси, які притаманні фінансовому об'єднанню в системі міжнародних валютно-кредитних відносин.

Ключові слова: валютно-кредитні інституції, Група Світового банку, МБРР, МФК, БАГІ, МЦУІС, МАР.

Резюме

Харчук А. А., Більй А. А. Група Всемирного банка в системе международных валютно-кредитных институтов.

Авторами рассмотрена деятельность Группы Всемирного банка в системе международных валютно-кредитных институтов в условиях глобализации. Проанализированы институциональные механизмы Группы Всемирного банка, а также усовершенствовано определение «Группа Всемирного банка». Приведены характерные черты, которые присущи финансовому объединению в системе международных валютно-кредитных отношений.

Ключевые слова: валютно-кредитные институты, Группа Всемирного банка, МБРР, МФК, БАГИ, МЦУИС, МАР.

Summary

Kharchuk O., Bilyi O. World Bank Group in the System of International Monetary Institutions.

The authors considered the activities of the World Bank Group in the international monetary institutions in the context of globalization. Analyzed the institutional mechanism of the World Bank and improved the term “World Bank Group”. The lists of characteristics are inherent in financial unification in international monetary relations.

Key words: monetary institutions, the World Bank Group, IBRD, IFC, MIGA, ICSID, IDA.

УДК 341.232 : 323.28

В. В. ГРАЧОВА

Вікторія Вікторієна Грачова, заступник начальника кафедри Воєнно-дипломатичної академії імені Євгенія Березняка

ПОНЯТТЯ УНІВЕРСАЛЬНИХ АНТИТЕРОРИСТИЧНИХ ДОГОВОРІВ

Глобалізація створила новий контекст міжнародної безпеки, в якому невід’ємним чинником є загальносвітове співробітництво у протидії глобальним загрозам, серед яких надзвичайно гостро постала загроза тероризму. Зокрема, як слушно підтвердила Рада Безпеки (далі – РБ) Організації Об’єднаних Націй (далі – ООН) в резолюції 2322 (2016) від 12 грудня 2016 р., тероризм можна перемогти лише шляхом застосування підходу, який передбачає «активну участь та співробітництво всіх держав»¹. При цьому глобалізація помітно проявляється в міжнародно-правовій сфері. Завдяки міжнародному праву, зокрема, запроваджуються єдині моделі поведінки держав з метою спільного вирішення ними проблем міжнародного миру та безпеки. У цьому контексті вагомому роль відіграють універсальні міжнародні договори, які впорядковують глобальне співробітництво держав у боротьбі з тероризмом (сучасна універсальна договірно-правова антитерористична база нині включає 19 відповідних угод, укладених з 1963 р. по 2014 р.). Певні аспекти договірно-правового регулювання міжнародної боротьби з тероризмом розглядали В. Ф. Антипенко, Т. С. Бояр-Созонович, Л. Н. Галенська, Ю. С. Горбунов, Х. Даффі, Н. А. Зелінська, В. О. Іващенко, Є. Г. Ляхов та О. В. Попов, Б. Сол та інші науковці. Водночас аналіз наукових праць свідчить, що це питання потребує окремого розгляду в контексті глобалізації, передусім з погляду виокремлення універсальних договорів у сфері боротьби з тероризмом як специфічної групи міжнародних угод та з’ясування їх особливостей. Це сприятиме розв’язанню важливих наукових та практичних завдань у сфері сучасного міжнародно-правового регулювання боротьби з тероризмом, пов’язаних із впорядкуванням відповідної наукової термінології, розкриттям особливостей договірно-правового регулювання цієї боротьби в умовах глобалізації, систематизацією сучасної універсальної договірно-правової антитерористичної бази тощо. Зважаючи на вказане, **метою** статті є обґрунтування необхідності запровадження поняття «універсальні антитерористичні договори» та визначення його змісту.

Визначальним чинником у процесі розвитку міжнародних відносин та механізму їх правового впорядкування в умовах глобалізації, на нашу думку, є виникнення широкого кола спільних інтересів держав у протидії єдиним загрозам міжнародному миру та безпеці і формування міжнародного співтовариства як єдиної світової спільноти, об’єднаної цими інтересами. Оскільки сучасні загрози міжнародному миру та безпеці зачіпають загальносвітову систему міжнародних відносин, її нормальне функціонування має бути забезпечене спільними зусиллями всіх держав, і найбільш дієвим шляхом організації міжнародної співпраці у протидії їм постає правове регулювання на рівні міжнародного співтовариства. Це зумовило розширення сфери міжнародно-правового регулювання, яка «стала універсальною, охоплюючи відносини між всіма державами»², та, відповідно, зростання кількості і ролі універсальних правових норм. Також розширився спектр питань, вирішення яких потребує загальносвітової участі, й загалом визначною тенденцією в умовах глобалізації є універсальна міжнародно-правового регулювання³ у вирішенні нагальних проблем міжнародного миру та безпеки. Тому І. І. Лукашук обґрунтовано наголошував, що «міжнародне право стане правом міжнародного співтовариства»⁴, а сучасна західна дослідниця Г. Блум відзначила «рух у напрямку універсального